

به نام خدا

معنویت در کسب و کار

مجموعه مقالات

گردآوری

مژگان ولدخانی

سرشناسه	: ولدخانی، مزگان، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: معنویت در کسب و کار : مجموعه مقالات/گردآورنده مزگان ولدخانی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات مهرجرد، ۱۳۹۴ .
مشخصات ظاهری	: ۲۸۰ ص.: مصور.
شابک	: 978-600-7230-25-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: کسب و کار -- جنبه‌های مذهبی
موضوع	: مدیریت -- جنبه‌های مذهبی
موضوع	: اخلاق کسب و کار -- جنبه‌های مذهبی
رده بندی کخه	: ۱۳۹۴ ۶م۸و/۵۳۸۸۸HF
رده بندی دیویی	: ۸۵/۳۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۹۲۸۰۴

مؤسسه علمی و فرهنگی مهرجرد

معنویت در کسب و کار (مجموعه مقالات)

مزگان ولدخانی

شمارگان: ۲۵۰ جلد

چاپ اول: بهار ۱۳۹۴

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، بن بست مبین، پلاک ۶

تلفن: ۶۶۴۹۱۹۰۲ و ۲۰ - ۶۶۴۱۴۸۱۹

مراکز پخش

انتشارات نص: تهران، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت، بن بست مبین، پلاک ۶

تلفن: ۴ - ۶۶۹۵۳۸۸۳ و ۶۶۴۰۵۳۷۲

شابک ۱-۲۵-۷۲۳۰-۶۰۰-۹۷۸

ISBN: 978-600-7230-25-1

فهرست مطالب

۱۷	معنویت و کسب و کار.....
۴۹	به سوی معنویت در سازمان‌های معاصر.....
۸۱	آن سوی وجه غالب کسب و کار.....
۱۰۷	معنویت، کسب و کار.....
۱۴۵	نوآوری و مدیریت در بحران.....
۲۰۲	معنویت به منزله ایمان در مدیریت.....
۲۱۱	تعمیم چارچوبی برای مفهومی‌سازی مدیریت تکنولوژیک ...
۲۲۷	موارد مرتبط با روش‌شناسی مطالعه معنویت در کار.....
۲۴۱	معنویت هوشمند در کسب و کار.....

بیش گفتار

سپاس و ستایش خدای را که آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار، درافشان است. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

برخود لازم می‌دانم از کلیه کسانی که این دانشجو را در تدوین و نگارش این کتاب یاری نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. به خصوص از استاد فرزانه جناب آقای دکتر نصیرزاده که در کلیه مراحل انجام این پژوهش با خوشروئی، یاری و راهنمایی‌ام نمودند و همچنین وقت خود را بی‌شائبه در اختیار من گذاشته و با دقت نظر خاصی مشاوره لازم در این خصوص ارائه نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

کتاب فوق که کتاب درسی است، در زمینه پزشکی، روان‌درمانی، اخلاق، آموزش و شناخت ابعاد وجودی انسان است که با همکاری آقای مهندس زارع مدیر انتشارات مهرجرد در ترجمه و چاپ این کتاب اولین گام‌ها در پرداختن به این رویکرد را در ایران برمی‌دارند و امتنان این دانشجو را شامل می‌شوند.

مؤگان ولدخانی

تهران - تابستان ۱۳۹۴

مقدمه

مجموعه حاضر در برگیرنده دوازده مقاله است که توسط صاحب نظران مقوله معنویت در مدیریت و معنویت در کسب و کار به رشته تحریر درآمده است. این مقالات یا برگرفته از مجلات علمی فعال در زمینه است و یا فصولی از کتاب هایی هستند که در قالب مجموعه مقالات، توسط متفکرین مربوطه نوشته شده است. تلاش شده که مقالات در برگیرنده طیف گسترده ای از زمینه های فکری در زمینه موضوع در بحث باشد که در یک سر این طیف رویکرد دینی به مقوله معنویت در مدیریت و معنویت در کسب و کار است و در سر دیگر طیف نگاه غیر دین و سکولار به موضوع است.

محتوای کتاب

اولین مقاله، که تحت عنوان "معنویت و کسب و کار" توسط لوک بوکارت و لازلو زولنای به رشته تحریر در آمده، به مروری بین رشته‌ای در حوزه رو به ظهور معنویت و کسب و کار می‌پردازد. برای این کار از یک سو به حوزه‌های اخلاق کسب و کار، الهیات، نوروساینس (علم عصب شناسی)، روانشناسی، مطالعات جنسیتی، و فلسفه اقتصادی، مدیریتی، دانش سازمانی، و بانکداری توجه شده و از سوی دیگر رویکرد ادیان مختلفی از جمله مسیحیت، یهودیت، اسلام، هندوئیسم، بودائیسم، کنفیوسیسم و جهان بینی بومیان آمریکای شمالی مورد مذاقه قرار گرفته است. نویسندگان مقاله اینگونه استدلال می‌کنند که الگوی مدیریت مادیگرایانه شکست خورده است. آن‌ها به دنبال ارزش‌های جدید مدیریتی پسامادیگرایانه از قبیل صرفه جویی، اکولوژی (بوم زیست شناسی) عمیق، اعتماد، مقابله به ان، مسئولیت در قبال نسل‌های آینده، و اعتبار هستند. در این چارچوب، سود و رشد دیگر اهداف غایی نیستند بلکه عناصری در مجموعه وسیعتری از ارزش‌ها به شمار می‌روند. در این مسیر رویکرد محاسباتی دینه-فایده دیگر شالوده مدیریت را تشکیل نمی‌دهد بلکه بخشی از مفهوم وسیعتر خرد در رهبری است. کسب و کارهای مبتنی بر معنویت نیازمند انگیزه فطری هستند تا بتوانند برای خیر عمومی امید واقع شوند و برای سنجش میزان موفقیت آن‌ها روش ارزیابی شهودی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نویسندگان به نوعی به بررسی گزینشی ادبیات موضوع در حوزه‌ای فوق‌الذکر پرداخته‌اند. در دومین مقاله که "به سوی معنویت در سازمان‌های معاصر: پیامد برای این روند برای کار، خانواده و جامعه" عنوان گرفته و توسط جرالدا کاواناق، برادلی هانسن و خواستین سو نه‌شته شده است، نویسندگان ضمن تشریح نگرانی‌های برخی از رهبران معاصر دنیای کسب و کار در زمینه نیاز به تعادل سالم کار با زندگی شخصی و خانواده، از دیدگاه رهبران سازمان به سؤالاتی در مورد اولویت‌های یک فرد می‌پردازند. آیا باید زندگی شخصی‌ام با کارم آمیخته شود؟ اگر بگویم که مسائل خانواده‌ام برایم مهم هستند این ادعا چطور می‌تواند وقتی که زمان کمی با آن‌ها سپری می‌کنم درست باشد؟ و در آخر این سوال توسط رهبران سازمان‌ها مطرح می‌شود که معنای زندگی من چیست؟ بیشتر رهبران کسب و کارهایی که در مورد این سؤالات نگران هستند اغلب خود را مانند مسافران تشنه در بیابان احساس می‌کنند. زیرا توجه به این سؤالات در بسیاری جهات توسط

سیستم کسب و کار جهانی سرکوب می‌شود. نویسندگان مقاله به دنبال تعمق در این موارد هستند تا شرایط سیستم کسب و کار مدرن در زمینه معنویت را مورد بررسی قرار دهند. این بررسی با توجه به این پیش فرض انجام می‌شود که سیستم اقتصاد بازار آزاد و جنبه‌های فرهنگ کسب و کار غربی در مورد دغدغه ارزش‌های دیگری که خارج از حوزه تفکر اقتصاد آزاد قرار می‌گیرد بی تفاوت و گاهی خصمانه برخورد کند. وسیچ گاسپارسکی نویسنده سومین مقاله این مجموعه تحت عنوان "آن سوی وجه غالب کسب و کار" است. این مقاله در واقع تلاش می‌کند به هفت سوال مطرح در کارگاه بین‌المللی معنویت در مدیریت که در مجارستان برگزار شد به صورت مختصری پاسخ دهد:

- (۱) کدام الگوی کسب و کار با واقعیت‌های جغرافیایی و اجتماعی عصر کنونی مناسب است؟
- (۲) نقش معنویت در ایجاد تحول در "مدیریت معاصر" از بعد نظری و عملی چیست؟
- (۳) ارتباط "خویش‌شناسی"، "توبیت" و "د" با مبحث معنویت در مدیریت چیست؟
- (۴) سنت‌های متنوع مذهبی و اندیشه‌ای ارزشی آن‌ها برای نوسازی شرکت‌ها و فرهنگشان چه سهمی بر عهده دارند؟
- (۵) نقش مدیران برای ایجاد فرصت در راستای رشد معنویت در محیط کار چیست؟
- (۶) تاثیر مفاهیمی چون "تجربه‌ای فرا شخصی" و "آگاهی‌های غیر معمولی" در زمینه اخلاقیات به صورت عام و اخلاقیات کسب و کار به صورت خاص چیست؟
- (۷) دیدگاه معنوی در مدیریت چگونه می‌تواند تمامیت و یکپارچگی انسان‌ها، زیر انسان‌ها و موجودات آینده را حفظ نماید؟

در چهارمین مقاله تحت عنوان "معنویت و کسب و کار"، شاردا ناندراام هشدار می‌دهد که با افزایش پیچیدگی و شتاب زندگی مدرن، انسان هر روز بیشتر و بیشتر از آنچه به زندگی او معنا می‌بخشد فاصله می‌گیرد. در نتیجه، نوعی جستجوی معنوی از طریق رویکردهای جدید و سنت‌های باستانی به وجود آمده است. کسانی که احساس کشش به سمت جستجوی معنا و تحقق معنویت دارند و حتی کسانی که به دنبال موجودیت اخلاقی و معقول‌تری هستند، مدت زیادی

است از زندگی خود راضی نبوده و تمایل به داشتن منبع معناداری در تمامی زمینه‌های زندگی خود، نه فقط در کلیسا و نه فقط از طریق مراقبه می‌باشند. بنابراین، زمینه‌هایی در حال شکل‌گیری است که امکان بیشتری برای ایجاد یک وجود کل‌نگر در تمامی زمینه‌های زندگی فراهم می‌کند. در ادامه این نوشته، نویسنده به بررسی مسائل مرتبط با معنویت (از جمله قابلیت اندازه‌گیری و تعاریف متفاوت معنویت) که در متون دانشگاهی یافت می‌شود، می‌پردازد. به اعتقاد نویسنده شواهد نشان می‌دهد که اکثر مطالعات، معنویت بیرونی را پوشش نمی‌دهند چرا که این مقوله را می‌توان مطابق با دیدگاه‌های قابل قبول نظری و روش‌های شناختی اندازه‌گیری گردد. وجوه درونی معنویت به سادگی و سهولت قابل دسترسی نیستند. مقاله به تعمیق بحث در این زمینه می‌پردازد.

در مقاله "تاثیر معنویت بر مدیریت"، به عنوان پنجمین مقاله مجموعه، ریمون ریرا و ژوزف ام. لوزانو، معنویت را یک رشته‌ها و ویژگی‌هایی بر می‌شمارند که می‌تواند بر شیوه‌های مدیریتی تاثیر گذارد، زیرا که چگونگی مدیریت ما در واقع به کیستی ما بستگی دارد. نویسندگان برای پرداختن موضوع، ابتدا مشخص می‌کنند مفهوم معنویت چیست و سپس به جستجوی این موضوع می‌پردازند که چه نوع مدیریتی از قرار گرفتن معنویت در پهنه وجود انسان حاصل می‌شود. نکته پیچیده‌ای که این مقاله به آن می‌پردازد این است که آیا می‌توان درباره‌ی "معنویت سازمان"، یا "نقش معنویت در سازمان" و یا حتی "تاثیر معنویت سازمان بر اعضای آن و محیط اجتماعی پیرامون آن" صحبت کرد؟

نوآوری و مدیریت در بحران: قدرت معنوی سازمان‌ها ششمین مقاله این مجموعه است که توسط پل بلوت به رشته تحریر درآمده است. نویسنده مقاله ادعا می‌کند که "بشرقه‌های گسترده در تکنیک و دانش در دهه‌های اخیر منجر به نوآوری رادیکال در روش انجام کسب و کار نشده است. در واقع قدرت معنوی انسان و سرمایه معنوی سازمان است که به تحقق نوآوری‌های رادیکال قوت می‌بخشد. به اعتقاد نویسنده تلاش شرکت‌ها صرفاً متکی بر مکانیزم‌های اقتصادی با حداقل توجه به دخالت ویژگی‌های انسان در فعالیت‌های کسب و کار است. سوال این است که چگونه می‌توان در این مسیر در زمینه قدرت معنوی سرمایه‌گذاری بیشتری کرد؟ مقاله سعی در پاسخگویی به این سوال دارد.

هفتمین مقاله "رهبری معنوی" نام دارد که توسط ویلیام میلر نوشته شده است. مقاله با این بیان آغاز می‌شود که: تحقیقات اجتماعی معاصر، بدون هر گونه خطایی، نشان می‌دهد که در هر جایی مردم به شدت تشنه ی رهبری هستند و به دنبال ارتباط با رهبران قابل باور و قابل اعتماد هستند. رهبرانی که قادر به محقق کردن تغییرات مورد نیاز ما در این جهان بی نظم باشند. در حقیقت، مردم به دنبال رهبران کسب و کاری هستند که بتوانند رهبری واقعی را عملی سازند. انظار عمومی به دنبال شرکت هایی هستند که ارزش های والا تری از خود نشان می دهند. "شرکت هایی که از سه جهت، مزیت خود را به رخ می کشند:

۱. در سطح فردی، باعث رضایت روان فرد شوند که این نوعی تمرین برای دستیابی به طبیعت معنوی انسان ها است.

۲. در سطح اجتماعی و یا شرکتی، باعث جذب سرمایه گذاران تجاری و افراد باهوش تر بیشتری شوند.

۳. در سطح جامعه انسانی، باعث افزایش اعتماد به نفس و ایجاد قابلیت در تحقق خوبی ها شوند.

محتوای مقاله در جهت روشن شدن نکات فوق الذکر است.

"از کران ظاهری به کران باطنی: ندهای روشنگرانه و کاربرد گنتمانی در توسعه مدیریت معنوی" عنوان هشتمین مقاله مجموعه است. اما بل و اسکات تومسونندگان مقاله هدف مقاله را شناسایی مبانی نظری و ویژگی های عملی توسعه مدیریت معنوی از طریق جنبش های اجتماعی می دانند که نفوذ شیوه های مذهبی به زندگی سکولار را میسر ساخت و منجر به شکل گیری نوعی روانشناسی معنوی شده است. اگرچه شباهت هایی بین توسعه مدیریت معنوی و توسعه مدیریت بیرونی دیده می شود، ولی توسعه مدیریت معنوی مقوله ای متمایز است، چرا که افراد را به جستجوی معنا در زندگی کاری روزمره شان از طریق مشارکت با خود درونی تشویق می کند. بنابراین آن ها را به شکل درونی شده ای از مذهب تشویق می کند که در آن جستجو برای خودشناسی و برای معنا هم سو هستند. تجزیه و تحلیل متون مربوط به روش توسعه مدیریت معنوی نشان می دهد که چگونه این گفتمان از طریق مفاهیمی چون خود-ادراکی، کل گرایی و تجربه شخصی که وقایع را تلویحا به شکل دینی تعریف می کند، برای مدیران معنی دار می شوند. با این حال، مقاله هشدار می دهد که با تعریف هویت مدیریتی بر اساس خود درونی و قرار دادن

مسئولیت تغییر بر روی فرد، فرآیند توسعه مدیریت معنوی از انتقادات احتمالی دور شده و می‌تواند از موضوعی بالقوه تعالی‌بخش به پروژه‌ای بالقوه سرکوبگر تبدیل شود. مایک تامسون نویسنده نهمین مقاله مجموعه تحت عنوان "معنویت به منزله ایمان در مدیریت" است. مقاله بر این ادعاست که علی‌رغم غلبه بنگاه‌های متکی بر علم و دانش در اقتصاد دانش-محور کنونی، شواهد تجربی قابل توجهی در مورد وجود اعتقادات پایدار درونی و/یا خرد متعالی وجود دارد که قابل تبدیل شدن به "واقعیت" بوده و قابل استفاده در زندگی‌های بسیاری از افراد است. نویسنده بیان می‌کند که معنویت، مقوله‌ای است که در حوزه فعالیت‌های جهانی تحت عنوان "ارتباط و پیوستگی انسانی" مطرح و به طرز خارق‌العاده‌ای به ظهور می‌رسد. این واقعیت به طور تلویحی در بیان مفهوم پایداری هم وجود دارد که بر روی این باور مشترک جهانی متکی است که انسانیت و محیط به یکدیگر وابسته بوده و ما در برابر یکدیگر و در برابر فرزندان خود مسئول مراقبت از رفاه مردم و سیاره سیاره‌ای هستیم. ما هم مراقبت و مسئولیت، در حالی جامعه-محور و اجتماع-محور می‌باشند ولی در عین حال ایده‌ها، جهانی مشترکی بوده‌اند که نشانه‌ای از معنویت بشری است. نمونه‌ای از این واقعیت در قرن بیستم نیز منعکس شده است: "با دیگران آنگونه برخورد کنید که می‌خواهید با شما برخورد کنند." همان‌طور که گفته شد، نشان دادن این امر است که چگونه معنویت در محل کار و در مدیریت با یک رویکرد مبتنی بر ایمان، و به ویژه ایمان یهودی-مسیحیت بروز می‌نماید.

رابرت دبلیو. هایدن و جان ای. باربوتو نویسنده مقال بعدی، دهمین مقاله، تحت عنوان "تعمیم چارچوبی برای مفهوم سازی غیر ایدئولوژیک از معنویت در محل کار" هستند. به اعتقاد نویسندگان مقاله، مروری بر مفهوم‌سازی‌های گسترده و گوناگونی که از معنویت شده است، نیاز حیاتی به طبقه‌بندی چنین مفهوم‌سازی‌هایی را آشکار می‌سازد. چنین طبقه‌بندی که در این مقاله ارائه شده است، تقسیم‌بندی ساده‌ای بین آن دسته از مفهوم‌سازی‌هاست که ارتباط نزدیک‌تری به مذهب دارند و آن‌هایی که با مذهب ارتباطی ندارند. مقاله ادعا می‌کند که این دیدگاه منجر به شکل‌گیری این ایده می‌شود که مفهوم‌سازی‌های غیر ایدئولوژیک برای محل کار مناسب‌تر است. مقاله محدودیت‌های مفهوم‌سازی‌های ایدئولوژیک را برجسته می‌کند و به ارائه مفهوم‌سازی‌های غیر ایدئولوژیک می‌پردازد که از ارزش‌های جهانی الهام گرفت و به یک مدل غیر ایدئولوژیک تعمیم داده شده است.

"موارد مرتبط با روش شناسی مطالعه معنویت در کار" عنوان یازدهمین مقاله است که توسط مارگارت بنفیل به رشته تحریر درآمده است. مقاله با بیان این نکته شروع می‌شود که در نگاه اول، به نظر می‌رسد معنویت و کسب و کار، همراهان غریبی هستند. کسب و کار به سودبردن و منفعت امتیاز می‌دهد، در حالی که معنویت، درستی و پاکی را مدنظر دارد. در حوزه علمی، مطالعه کسب و کار و مدیریت، دیدگاهی از علوم اجتماعی محسوب می‌شود، در حالی که مطالعه معنویت، یک دیدگاه فلسفی و کلامی به همراه دارد. به نظر می‌رسد، معنویت و کسب و کار، هم در بعد عملی و هم در عرصه دانشگاهی در تضاد با یکدیگر هستند و ارتباط آن‌ها نیاز به تحقیق و بررسی عمیق تر در هر دو جنبه دارد. این مقاله به دنبال کاوش حوزه و قلمرو علمی این ارتباط است.

موسی پاوا نویسنده یازدهمین و آخرین مقاله تحت عنوان "معنویت هوشمند در کسب و کار: مفهومی متکی بر تفکر بیان ریاضی" است. این مقاله مفهوم معنویت هوشمند را تعریف و بررسی می‌کند. معنویت هوشمند نوعی معنویت عمیق و به لحاظ عاطفی الهام بخش است که تمرکزش انسان است و در عین حال عمل گرا و هوشمند می‌باشد. در حالی که این نام جدید به نظر می‌رسد، خود ایده اصل و نسب دور و درازی دارد. سیسوف عمل گرا، مدرس و فعال آمریکایی، جان دیوئی بیش از هر کس دیگر پارامترهای معنویت هوشمند را تعریف کرده است و سودمندی آن را در دنیای مدرن نشان داده است و مهم تر از همه آن را به زندگی رندهای در فعالیت‌های روزمره خود سرمشق قرار داده است.

برای افراد علاقه‌مند به "معنویت هوشمند" معاصر - چه مدافعین، چه منتقدین و چه ناظرین آن - و چگونگی تأثیر آن بر سازمان‌های کسب و کار امروزی، ایده معنویت هوشمند به در اینجا مورد بررسی قرار گرفته است، در برگیرنده مجموعه سودمندی از معیارهای دقیق برای ارزیابی برخی از تغییرات زیادی است که در حال وقوع در شرکت‌های سهامی آمریکا و تحت عنوان معنویت در کسب و کار مورد دفاع قرار می‌گیرند. برای نمونه می‌توان به سوالات زیر اشاره کرد: آیا تمایزی بین معنویت مشروع و نامشروع وجود دارد؟ آیا برخی از اشکال معنویت، سودمندتر از اشکال دیگر آن است؟ میزان تأثیر معنویت در کسب و کار معاصر چقدر است؟ آیا معنویت لزوماً با اعمال اجبار و ناپردباری در کسب و کار مرتبط است؟ این مقاله فرضیات معنویت هوشمند را بررسی کرده و سعی در پاسخ دادن به این سؤال‌ها دارد.

سپاس و ستایش خدای را که آثار قدرت او بر چهره رُوز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار، درفشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید. برخود لازم می‌دانم از کلیه کسانی که این دانشجو را در تدوین و نگارش این کتاب یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. به خصوص از استاد فرزانه جناب آقای دکتر نصیرزاده که در کلیه مراحل انجام این پژوهش با خوشروئی، یاری و راهنمایی ام نمودند و همچنین وقت خود را بی شائبه در اختیار من گذاشته و با دقت نظر خاصی مشاوره لازم در این خصوص ارائه نمودند صمیمانه شکر و قدردانی می‌نمایم.

کتاب فوی که کتاب سنامه روان پزشکی، روان درمانی، اخلاق، آموزش و شناخت ابعاد وجودی انسان است که با همکاری آقای مهندس زارع مدیر انتشارات مهرجرد در ترجمه و چاپ این کتاب اولین گام‌ها در دانشتن به این رویکرد را در ایران برمی‌دارند و امتنان این مؤلف را شامل می‌شوند.